

Frits Van den Berghe

Pot met bloemen

Circa: 1931

1931

Olieverf op doek

75 x 62 cm

Ingelijst: 98 x 85,5 cm

Getekend midden onderaan: FVBerghe

Het schilderij *Pot met bloemen* is een van de zeldzame stillevens die Frits Van den Berghe omstreeks 1930 schilderde. De kijker is echter gewaarschuwd: gaat het hier wel om een eenvoudig bloemstuk? De bloemen hebben veel weg van de verwrongen antropomorfe koppen die de schilder rond dezelfde tijd in zijn werk incorporeerde. Zijn enkele stillevens maakten ophef en kenden luidruchtige criticasters die het literaire gehalte ervan bekritiseerden. Nu is Van den Berghe bij uitstek een schilder die zich liet inspireren door diepgaande literatuur en filosofische verhandelingen. Voor een complexe natuur als de zijne was het dan ook niet louter een stilleven, maar eerder een deel van zijn wereld. Voor de kunstenaar was de realiteit altijd doordrongen van een fijnzinnige spiritualiteit en tegelijk werd deze werkelijkheid verbrijzeld door zijn drijfveren, zijn denken en onderbewustzijn dat steeds op zoek was naar de werkelijke gronden die achter alledaagse gebeurtenissen en eenvoudige dingen schuilgaan. Zijn zogenaamd surrealistische werk is een symbiose van het menselijke denken, van de psyche van de schilder, die niets voor waar aanneemt. Het menselijke of minstens mensvormige voorkomen van de bloemen kan dan ook gezien worden als een verbeelding van de bloei en tegelijk vergankelijkheid van de mens, die evengoed een kort leven beschoren is. Of reflecteren ze eerder de gedachten van de mens bij het zien van een boeket dat, zoals de traditie wil, veel vertelt over de samensteller ervan. Zoals veel van zijn schilderijen behoorde dit werk ooit tot de verzameling van de Belgische kunstpromotor Walter Schwarzenberg.

Op de rugzijde van het spieraam:

verscheidene tentoonstellingsetiketten en opschrift: *Collectie le Centaure W. Schwarzenberg*

tentoonstellingen

- Galerie Le Zodiaque, Brussel

- 1962, Brussel, Paleis voor Schone Kunsten, *Retrospectieve Frits Van den Berghe*, 1962, no. 73.

- 1999, Oostende, PMMK, *Frits Van den Berghe*, 16.10.1999-16.02.2000, no. 143.

literatuur

- De Ridder, A., *Frits Van den Berghe*, tent.cat. (Bruxelles: Palais des Beaux-Arts, 1962), no. 73.

- Langui, E., *Frits Van den Berghe. Catalogue raisonné de son oeuvre peint* (Bruxelles: Laconti, 1966), no. 383 (ill.).

- Langui, E. *Frits Van den Berghe 1883-1939* (Antwerpen: Mercatorfonds, 1968), p. 312, no. 383 (ill.).

- Milo, J., *Vie et Survie du Centaure* (Bruxelles: Editions Nationales d'Art, 1980), p. 102, no. 68.

- Boyens, P., *Frits Van den Berghe*. (monografie) (Gent: SD&Z, 1999), p. 458, no. 739 (ill.).

- Boyens, P. & G. Marquenie, *Retrospectieve Frits Van den Berghe*, tent.cat. (Oostende: PMMK, 1999), p. 172, no. 143 (ill.).

- Pauwels, P.J.H., *Als een fonkelenden spiegel* (Sint-Martens-Latem: Galerie Oscar De Vos, 2019), p. 294 (ill.).

Artist description:

Op 3 april 1883 werd Frits Van den Berghe te Gent geboren. Vader Raphaël was op dat ogenblik secretaris van de Gentse Universiteitsbibliotheek, en zijn eruditie genoot faam onder het professorenkorps. Vanaf 1898 zou de jonge Frederik zich vervolmaken aan de Gentse Academie voor Schone Kunsten. Onder zijn klasgenoten vond hij o.m. Leon De Smet en Albert Servaes, met wie hij in 1902 een atelier aan de Rasphuisstraat betrok. Met zijn boezemvriend Robert Aerens trok hij reeds in hetzelfde jaar naar Sint-Martens-Latem. Samen met Servaes vinden we hem nog in 1904 even te Latem. Pas in 1908 vestigde hij zich metterwoon in het dorp. Van den Berghe verbleef tijdens de zomermaanden in het dorp; de winters bracht hij in Gent door. In hetzelfde jaar werd hij tot docent aan de academie benoemd. Ondertussen ontmoette hij te Latem Paul-Gustave van Hecke en André De Ridder, die vrienden voor het leven zouden blijven.

Kort voor de Eerste Wereldoorlog maakte Van den Berghe een zware crisis door. Samen met een vriendin trok hij naar de Verenigde Staten, maar na enkele maanden keerde hij ontgoocheld terug. Kort daarop brak de oorlog uit, en samen met Gustave De Smet vluchtte hij naar Nederland. In de eerste tijd in Amsterdam zorgde de Nederlandse schilder Leo Gestel voor zijn Belgische kompanen; ook André De Ridder volgde zijn vrienden op de voet. Feit is dat zowel De Smet als Van den Berghe snel opgemerkt werden in het Amsterdamse kunstmilieu. Reeds in 1915 toonde de Larensche Kunsthandel interesse voor hun werk. In mei 1916 volgde de eerste grote tentoonstelling van hun werk op vreemde bodem. Onder impuls van De Ridder bracht de galerie Heystee, Smith & Co toen een uitgebreide tentoonstelling van hun werk. Amsterdam kon hen echter niet bekoren, en reeds in augustus trokken ze naar Blaricum. Nog in hetzelfde jaar was Van den Berghe een opgemerkte gast op een tentoonstelling van Belgische ballingen in het Stedelijk Museum te Amsterdam. De Belgische ballingen zouden zich naderhand in het Gooi groeperen, en samen met De Smet en Jozef Cantré vormde Van den Berghe

een kolonie 'klein Gent' in ballingschap.

Hoewel hij pas in 1922 terugkeerde naar België, speelde Van den Berghe een bepalende rol in het ontstaan van de galerie Sélection. Van bij de geboorte van de beweging, in 1920, was de kunstenaar onder contract in de galerie; later verbond Walter Schwarzenberg hem contractueel aan de galerie Le Centaure.

Na een kort verblijf bij Permeke in Oostende, trok Van den Berghe in de zomer van 1922 naar Bachte-Maria-Leerne. Een jaar later vinden we hem samen met De Smet in de Villa Malpertuis van Paul-Gustave van Hecke, waar hij ook de volgende jaren regelmatig zal terugkeren. Le Centaure eerde hem in januari 1927 met een persoonlijke tentoonstelling; in april van hetzelfde jaar was hij er opnieuw te gast. Van Hecke bleef zijn poulain steunen, onder meer met een individuele tentoonstelling in zijn Galerie L'époque in november 1928. Zelfs in tijden van crisis ondersteunden zijn Brusselse mecenasen Van den Berghe. Nog in maart 1931 pakte Le Centaure met een individuele tentoonstelling van zijn werk uit; in de loop van het jaar wijdde Sélection een themanummer aan de kunstenaar.

Toen zijn belangrijkste broodheren, in 1931-1932 failliet gingen, werd op enkele maanden tijd 10 jaar geschiedenis te grabbel gegoooid. De verzamelingen van De Ridder, Van Hecke en Schwarzenberg en de collecties van hun galerijen werden per opbod en zonder limiet verkocht. Met De Smet en Hubert Malfait behoorde Van den Berghe tot de zwaarst getroffen. Niet minder dan honderdenzes topwerken van de kunstenaar werden voor een habbekrats geveild.

Feit is dat de conservatieve pers de economische crisis en het faillissement van de modernistische galerijen aangreep, om ook het einde van het expressionisme, de heersende stroming in de jaren 1920, aan te kondigen. Gevolg was dat de modernisten van de jaren 1920, met De Smet en Van den Berghe op kop, plots in een slecht daglicht werden geplaatst. Komt daarbij trok Van den Berghe zich terug uit het wispelturige kunstleven. Om in den brode te voorzien introduceerde Van Hecke hem in de socialistische uitgeverij Het Licht te Gent, waar hij als illustrator aan de slag kon. Vol vuur zou Van den Berghe zich in de volgende jaren op deze opdrachten storten. Illustratief werk verscheen in de krant Vooruit; ook in de weekbladen Koekoek en Voor Allen bracht hij een humoristische, soms satirische kijk op de eigentijdse culturele en politieke hoofdfiguren.

Van den Berghe trad in de jaren 1930 nog maar zelden op het voorplan. In 1933 organiseerde de Gentse Socialistische Studiekring een dubbeltentoonstelling samen met Jozef Cantré; in hetzelfde jaar liet Emile Langui de eerste monografie over de kunstenaar verschijnen. Alice Manteau organiseerde in 1936 een kleine tentoonstelling van zijn werk.

In september 1939 kwam dan toch de officiële erkenning voor zijn werk, wanneer hij voor het directeurschap van de Gentse academie werd voorgedragen. Van den Berghes onverwachte overlijden op 23 september van hetzelfde jaar maakte ook deze erkenning onmogelijk.